

KIRJALLINEN KYSYMYS 644/2012 vp

Sosiaalihuoltolain mukainen perhetyön järjestäminen

Eduskunnan puhemiehelle

Ennalta ehkäisevää perhetyötä, ns. kotipalvelua, voidaan järjestää sosiaalihuoltolain 20 ja 21 §:n mukaan. Kunnallinen kotipalvelu toimii parhaimmillaan tehokkaana ennalta ehkäisevän työn muotona. Se on tavoitteellista, suunnitelmallista ja määräaikaista yhdessä perheen ja yhteistyötoimijoiden kanssa tehtävää vanhemmuuden sekä arjessa selviytymisen tukemista. Keskeistä on perheiden opastaminen ja tukeminen lasten- ja kodinhoidossa. Nämä perheet eivät ole lastensuojelun asiakkaita.

Lastensuojelulaissa veloitetaan 36 §:n mukaan sosiaalihuollosta vastaava toimielin järjestämään lastensuojelun avohuollon tukitoimena tarvittaessa perhetyötä. Tämä on ns. korjaavaa perhetyötä, jolloin perheet ovat useimmiten lastensuojelun asiakkaita.

Suomessa järjestetään perhetyötä kahden lain, sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain, puitteissa. Nämä kaksi asiaa sekoittuvat. Tästä kertoo sekin, ettei ole saatavissa tarkkaa tilastollista tietoa siitä, kuinka perhetyö jakaantuu näiden kahden lain kesken. Perhetyö-nimikkeen alla voidaan tehdä työtä hyvin erilaisin menetelmin ja eri toimintamuotoja soveltaen. Sen sisältö, toimintamuodot, tavoitteet, tekijät ja organisointi vaihtelevat eri paikkakunnilla.

Myös lastensuojelulaki sisältää perhetyön kaltaisia elementtejä. Lastensuojelulain 2 §:n mukaan lasten ja perheiden kanssa toimivien viranomaisten pitää tukea vanhempia ja huoltajia kasvatuskehityksessä ja pyrkiä tarjoamaan perheelle tarpeellista apua riittävän varhain. Laissa puhu-

taan 3 a §:n mukaisesta ehkäisevästä lastensuojelusta, jolla edistetään ja turvataan lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. Ehkäisevää lastensuojelua on lainkohdan mukaan myös kunnan muissa palveluissa perheelle antama tuki silloin, kun perhe tai lapsi ei ole lastensuojelun asiakas. Näin ollen kotipalvelukin on tulkittavissa kyseisen lain tarkoittamaksi kunnan muissa palveluissa antamaksi tukimuodoksi.

Sosiaalihuolto- ja lastensuojelulaissa on päällekkäisyyksiä. Tämä on johtanut siihen, että monessa kunnassa näitä kahta perhetyötä ei ole erotettu toisistaan. Lastensuojelulain mukainen perhetyö on vienyt ennalta ehkäisevästä työstä voimavarat etenkin pieniessä kunnissa. Usein perheet jättävät pyytämättä apua, koska prosessi on hankala ja perheet pelkäävät leimaantumista lastensuojelun asiakkaiksi.

Mikäli sosiaalihuoltolain mukaista ennalta ehkäisevää matalankynnyksen apua olisi tarpeeksi saatavilla, olisivat monet vakavat ongelmat ehkäistävissä. Monet lapsiperheet ovat kokeneet, että apua ei ole saatavilla eikä perhetyöntekijöillä ole resursseja riittävästi ennalta ehkäisevään perhetyöhön.

Sosiaalihuoltolakia ollaan uudistamassa. On hienoa, että lakia valmistelleen työryhmän lopuraportissa painotetaan painopisteen siirtymistä korvaavasta työstä ennalta ehkäisevään. Lopuraportti korostaa myös perheille annattavaa tukea.

Loppuraportin mukaan uudistetun sosiaali-
huoltolain toimeenpano edellyttää sosiaali-
huollon ammatillisen henkilöstön määrän lisäämistä
noin 3 400 työntekijällä. Noin puolet kunnille ai-
heutuvista lisäkustannuksista katettaisiin val-
tionosuudella. Samaan aikaan kuntien yleistä
valtionosuutta leikataan merkittävästi.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjär-
jestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen
ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Helsingissä 6 päivänä syyskuuta 2012

Markus Lohi /kesk

*Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryh-
tyä, että lapsiperheillä on mahdollisuus
saada sosiaalihuoltolain mukaista koti-
palvelua koko Suomessa,*

*aikooko hallitus selvittää, miten perhe-
työ on resursoitu kunnissa ja*

*millä keinoilla hallitus aikoo turvata
kunnille riittävät voimavarat sosiaali-
huoltolain 20 §:n mukaiseen kotipalve-
luun?*

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitaneet asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Markus Lohen /kesk näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 644/2012 vp:

Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä, että lapsiperheillä on mahdollisuus saada sosiaalihuoltolain mukaista kotipalvelua koko Suomessa,

aikooko hallitus selvittää, miten perhe työ on resursoitu kunnissa ja

millä keinoilla hallitus aikoo turvata kunnille riittävät voimavarat sosiaalihuoltolain 20 §:n mukaiseen kotipalveluun?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Sosiaalihuoltolaki (710/1982) on säädetty yleislainsäädännön mukaisesti, jonka perusteella lasten ja perheiden tarvitseman kotipalvelun järjestämisestä kuntien on huolehdittava (17 §). Kotipalvelulla tarkoitetaan sosiaalihuoltolain 20 §:n mukaisesti asumiseen, henkilökohtaiseen hoivaan ja huolenpitoon, lasten hoitoon ja kasvatukseen sekä muuhun tavalliseen ja totunnaiseen elämään kuuluvien tehtävien ja toimintojen suorittamista ja niissä avustamista. Erityislakina lastensuojelulakia sovelletaan silloin, kun lapsi tai perhe on lastensuojelun tarpeessa. Lastensuojelulain 3 a §:n perusteella lastensuojelun lisäksi kunta järjestää lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi lain 2 luvun mukaista ehkäisevää lastensuojelua silloin, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana. Lastensuojelulain 36 §:n mukaisesti perhetyötä voidaan järjestää myös yhtenä lastensuojelun avoimuuden tukitoimena lapsen ja perheen tuen

tarpeeseen perustuva asiakassuunnitelma huomioita ottaen.

Sosiaalihuollon lainsäädännön uudistamistyöryhmän raportti on luovutettu 4.9.2012 (STM raportteja ja muistioita 2012:21). Työryhmä on korostanut sosiaalipalvelujen painopisteen siirtämistä varhaisempaan vaiheeseen, yhtenä keskeisenä kokonaisuutena lapsiperheiden jaksamisen tukeminen. Ehdotetun sääntelyn tarkoituksena olisi lisätä ja kehittää muun muassa lapsiperheiden kotiin annettavia palveluja ennaltaehkäisevänä, varhaisen tukemisen keinona. Palveluissa tulisi korostaa tavoitteellista, suunnitelmallista ja määrärajoista yhdessä perheen ja yhteistyötahojen kanssa tehtävää vanhemmuuden sekä arjessa selviytymisen tukemista. Tarpeenmukaisen ja riittävän tuen antamisella voidaan ehkäistä ongelmien pahenemista ja kasautumista ja siten vähentää muiden erityispalvelujen tai lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun tarvetta. Erityislainsäädännön ja rajapintojen tarkistaminen tulevat seuraaviksi käsitteilyyn sosiaalihuollon lainsäädännön kokonaisuudistuksessa.

Työryhmä on uuden sosiaalihuoltolain valmistelussa arvioinut siitä aiheutuvia kustannuksia ja henkilöstötarpeita. Hallituskaudelle on varattu 125 miljoonaa euroa lisää valtionosuuksia sosiaali- ja terveyspalvelujen lakisääteiseen kehittämiseen. Osa tästä kokonaisuudesta on käytettävissä sosiaalihuoltolain uudistamiseen. Lisäksi jatkovalmistelussa on arvioitava mahdollisuutta lakiehdotuksen portaittaiseen voimaantuloon resurssien riittävyyden turvaamiseksi ja sitä, millä aikataululla lakiuudistuksen edellyttämät resurssit ovat siihen osoitettavissa. Kustannuksia tarkasteltaessa on huomionarvoista, että pitkällä aikavälillä säästöjä syntyy erityisesti, jos ennaltaehkäisevillä palveluilla ja riittävällä aikaisessa

vaiheessa annetuilla tukitoimilla pystytään välttämään kalliiseen laitoshoitoon joutuminen tai myöhentämään sitä. Erityisesti kustannuksia säästävät muun muassa lastensuojelun huostaanottojen tai muun laitoshoidon tarpeen väheneminen. Lapsiperheiden kotiin annettavilla palveluilla voidaan lisäksi pienentää vanhempien terveydenhuoltomenoja tai työstä sairaspöissaolojen takia aiheutuvia kustannuksia.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut 10.9.2012 selvitysryhmän kuntien perhetyön, lastensuojelun toimintatapojen sekä lastensuojelulain toimivuuden kehittämistä. Ryhmän teh-

tävänä on arvioida lastensuojelulain toimivuutta ja sen resursointia sekä sitä, miten ennaltaehkäisevät toimet niin lastensuojelussa kuin lasten ja lapsiperheiden palveluissa toimivat sisältäen myös kotipalvelun ja perhetyön tarkastelun. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisessa kehittämissuohjelmassa (Kaste) vuosina 2012—2015 toteutetaan lisäksi kehittämishankkeita lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelujen uudistamiseksi. Kaste-ohjelmakaudella 2012—2015 sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeisiin on varattu yhteensä 58 miljoonaa euroa valtionavustusta.

Helsingissä 25 päivänä syyskuuta 2012

Peruspalveluministeri Maria Guzenina-Richardson

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 644/2012 rd undertecknat av riksdagsledamot Markus Lohi /cent:

Vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att barnfamiljer ska ha möjlighet att få hemservice enligt socialvårdslagen i hela landet,

ämnar regeringen utreda vilka resurser som har anvisats för familjearbetet i kommunerna och

hur ämnar regeringen säkerställa kommunerna tillräckliga resurser för hemservicen enligt 20 § i socialvårdslagen?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Socialvårdslagen (710/1982) stiftades som en allmän lag, enligt vilken kommunerna ska ombesörja den hemservice som barn och familjer behöver (17 §). Med hemservice avses enligt 20 § i socialvårdslagen fullgörande av eller bistånd vid fullgörandet av uppgifter eller funktioner som hör till boende, personlig skötsel och omvårdnad, vård och uppfostran av barn samt till annan normal och invand livsföring. Som speciallag tillämpas barnskyddslagen när ett barn eller en familj är i behov av barnskydd. Med stöd av 3 a § i barnskyddslagen tillhandahåller kommunen för att främja barns och unga personers välfärd utöver barnskydd också sådant förebyggande barnskydd som avses i 2 kap. då barnet eller familjen inte är klient inom barnskyddet. I enlighet med 36 § i barnskyddslagen kan familjearbetet ordnas som en stödåtgärd inom barnskyddets öppen-

vård med beaktande av den klientplan som baserar sig på barnets och familjens behov av stöd.

Arbetsgruppen för en reform av socialvårdslagstiftningen gav sin rapport den 4 september 2012 (SHM rapporter och publikationer 2012:21). Arbetsgruppen betonade vikten av att flytta tyngdpunkten inom socialservicen till ett tidigare skede, som en central helhet i stödet till barnfamiljerna. Syftet med den föreslagna regleringen är att utöka och utveckla bland annat den service som ges hemma hos barnfamiljerna som förebyggande arbete och tidigt stöd. I servicen bör man betona att man i samarbete med familjen och olika samarbetsinstanser på ett målmedvetet och systematiskt sätt under en viss tid stödjer föräldraskapet och förmågan att klara av vardagen. Genom att ge ändamålsenligt stöd i tillräcklig utsträckning kan man förhindra att problemen hoppar sig och blir värre, och på så sätt minska behovet av andra specialtjänster eller barnskydd för barnen eller familjerna. Justeringen av speciallagstiftningen och gränssnitten tas följande gång till behandling i totalrevideringen av socialvårdslagstiftningen.

Arbetsgruppen har i beredningen av den nya socialvårdslagen uppskattat de kostnader och det personalbehov som lagen föranleder. För regeringsperioden har ett extra anslag på 125 miljoner euro i statsandel reserverats för den lagstadgade utvecklingen av social- och hälsovårdstjänsterna. En del av denna helhet kan användas för revideringen av socialvårdslagen. I den fortsatta beredningen bör man dessutom utvärdera möjligheten till ett stegvis ikraftträdande av lagförslaget för trygga tillräckliga resurser och för att bedöma med vilken tidtabell de resurser som lagreformen förutsätter kan anvisas. När kostnaderna ses över är det värt att beakta att inbesparingar upp-

står på lång sikt i synnerhet om man genom förebyggande service och stödåtgärder i ett tillräckligt tidigt skede kan undvika eller fördröja intagningar på kostsam anstaltsvård. En minskning av omhändertaganden inom barnskyddet och behovet av annan anstaltsvård sparar särskilt på kostnaderna. Genom service som ges hemma hos barnfamiljerna kan man dessutom minska föräldrarnas hälso- och sjukvårdsutgifter eller de kostnader som sjukfrånvaro från arbetet föranleder.

Social- och hälsovårdsministeriet har den 10 september 2012 tillsatt en arbetsgrupp för att ut-

reda hur kommunernas familjearbete, praxis inom barnskyddet och barnskyddslagens funktion kan utvecklas. Arbetsgruppen ska utvärdera hur barnskyddslagen fungerar och resurserna anvisas samt hur de förebyggande åtgärderna såväl inom barnskyddet som i tjänsterna för barn och barnfamiljer fungerar, inklusive en genomgång av hemservicen och familjearbetet. För Kaste-programperioden 2012—2015 har totalt 58 miljoner euro i statsunderstöd reserverats för utvecklingsprojekt för social- och hälsovård.

Helsingfors den 25 september 2012

Omsorgsminister Maria Guzenina-Richardson